YMPÄRISTÖPOLITIIKKA 2030

ja toimenpideohjelma vuosille 2018 - 2021

”Resurssiviisas Riihimäki”

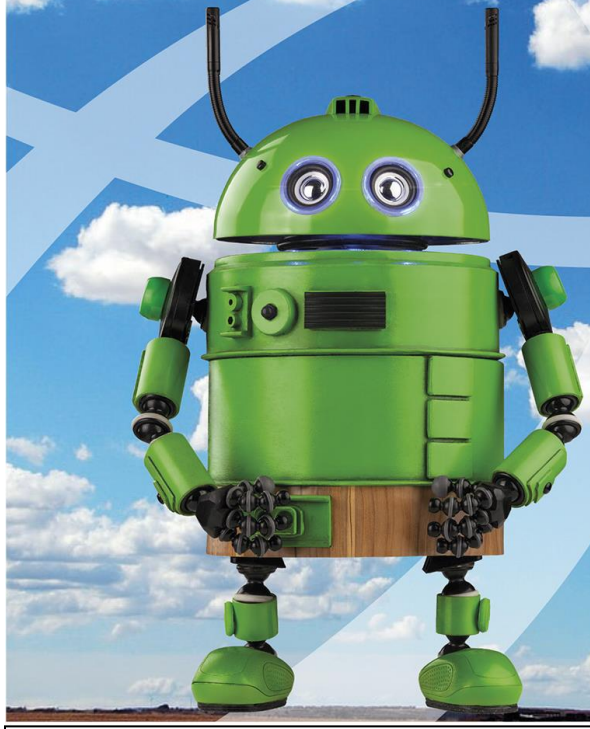

Kestävä hyvinvointi

Ei ylikulutusta

Ei ilmastopäästöjä

Ei jätettä

Hyväksytty Riihimäen kaupunginvaltuustossa 20.8.2018

www.riihimaki.fi

RIIHIMÄKI
Kotikaupunki

SISÄLLYSLUETTELO:

1. **Johdanto**
2. **Ympäristöpolitiikan toimintaperiaate**

3. **Ympäristöpolitiikkaan ohjaavat strategiat ja sitoumukset**

4. **Tavoitetila 2030: ”Resurssiviisas Riihimäki” ja toimenpideohjelma vuosille 2018-2021**
   - **4.1 Hiilineutraali energiantuotanto ja -kulutus**
   - **4.2 Kestävä liikkuminen ja ekotehokas kaupunkirakenne**
   - **4.3 Luonnonvarojen kestävä kulutus ja kiertotalous**
   - **4.4 Monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö**
   - **3.5 Vastuullinen riihimäkeläinen**

5. **Osallistaminen**
6. **Tavoitetilan saavuttamisen edellyttämät muutokset ajattelussa ja toimintakulttuurissa**
7. **Tavoitetilan saavuttamisen edellyttämät toiminnan muutokset, taloudelliset vaikutukset ja vastuut**
8. **Vaikutusten arviointi**
9. **Seuranta ja raportointi**

Liite: Riihimäen lähtötilanne vuonna 2017

1. JOHDANTO

Ympäristöasioihin panostaminen on jo 1990-luvun alusta lähtien ollut Riihimäen kaupungin selkeä strateginen valinta. Kaupungin pitkäjänteinen työ ympäristön hyväksi on huomattu myös laajemmin. Tästä kertoo osaltaan myös Riihimäen kaupungin valinta vuoden 2017 lopulla resurssiviisauden ja kiertotalouden edelläkävijäkuntien verkostoihin (FISU ja CIRCWASTE).

Riihimäen kaupunki haluaa kehittää resurssiviisasta toimintatapaa ja olla osaltaan näyttämässä esimerkkiä kiertotalouden periaatteiden toteuttamiseksi omissa toiminnoissaan. Tiekarttaa resurssiviisaaseen tulevaisuuteen laaditaan parhaillaan laajassa yhteistyössä kuntalaisten, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Tiekartta valmistuu vuoden 2018 loppuun mennessä.

Myös kaupungin uudessa strategiassa ympäristövastuullisuus nousee vahvasti esille. Tiivis kaupunkirakenne, vahva kiertotalousosaaminen, luonnon läheisyys sekä kaupungin kehittyminen pienimmän hiilijalanjäljen kaupunkina sisältyvät kaupungin visioon ja linjaavat siten vahvasti kaupungin tulevaa kehitystä. Kaupungin strategisilla valinnoilla on merkitystä myös maailman laajuisten ympäristöuhkien kannalta. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen hupeneminen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on uhkia, joissa paikallisen tason toiminnalla on keskeinen merkitys. Näihin haasteisiin vastataan myös kaupungin strategiassa ja nyt päivitettävässä ympäristöpolitiikassa.

Kaupungin ympäristötyötä linjaavan ympäristöpolitiikan tavoitteena on, että ympäristöpolitiikasta tulee entistä selkeämmin Riihimäki-strategian toimeenpano-ohjelma. Ympäristöpolitiikan avulla varmistetaan Riihimäen kehittyminen hiilineutraaliksi kiertotalouden esimerkkikaupungiksi. Ympäristöpolitiikan avulla kaupunki huolehtii myös hyvästä ympäristön tilasta.

2. YMPÄRISTÖPOLITIIKAN TOIMINTAPERIAATE

Ympäristöpolitiikka hyväksytään kaupunginvaltuustossa valtuustokausittain.

Ympäristöpolitiikkaa toteutetaan koko kaupunkiorganisaation kattavan ympäristöjärjestelmän avulla.

Ympäristöpolitiikassa asetetut resurssiviisaustavoitteet ovat sitovia valtuuston hyväksymiä tavoitteita. Vastuuviranhaltijat vastaavat sitovien tavoitteiden toimeenpanosta ja toteutumisesta. Ympäristöpolitiikan toteuttaminen sisällytetään kaupungin toiminta- ja taloussuunnitteluun. Ympäristöpolitiikasta johdetut toimialueiden ympäristötavoitteet ja toimenpiteet valmistellaan vuosittaisen talousarvion ja toimintasuunnittelun yhteydessä. Hallintokuntien resurssiviisaustavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta kerrotaan ympäristöraportissa kaupunginvaltuustolle tilinpäätöksen yhteydessä.

Vastuu ympäristöasioiden ja resurssiviisauden huomioon ottamisesta osana työtehtäviä ja päätöksentekoa kuuluu kaikille Riihimäen kaupungin työntekijöille ja luottamushenkilöille. Tavoitteena on Riihimäen kaupungin hallinnon ja myös muiden ympäristöön vaikuttavien toimijoiden ja asukkaiden yhteisvastuu ympäristöstä ja resurssien viisaasta käytöstä.

Riihimäen kaupunki sitoutuu koko hallinnossaan ympäristön pilaantumisen ehkäisyyn, resurssien viisaaseen käyttöön, jatkuvaan ympäristönsuojelun tason parantamiseen sekä lainsäädännön velvoitteiden täyttämiseen. Suunnittelussa, toiminnassa ja päätöksenteossa arvioidaan merkittävät ympäristövaikutukset.

Ympäristöpolitiikassa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä toteutetaan osana kaupungin hallintokuntien ja yksiköiden normaalia toimintaa. Tarvittaessa toimenpiteille haetaan erillisrahoitusta talousarvion käsittelyn yhteydessä. Ympäristöpolitiikan tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sisällytetään soveltuvin osin hallintokuntien kehittämissuunnitelmiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin.

Riihimäen kaupungin konserniohjeen mukaisesti myös tytäryhteisöjen tulee noudattaa toimintansa suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja raportoinnissa kaupungin ympäristöpolitiikkaa ja ympäristöjärjestelmän toimintaperiaatteita.

Kuva 1. Ympäristöpolitiikan ja ympäristöjärjestelmän toimintakaavio

3. YMPÄRISTÖPOLITIIKKAA OHJAAVAT STRATEGIAT JA SITOUMUKSET

Ympäristöpolitiikalla toimeenpannaan seuraavat Riihimäen kaupungin sitoumukset resurssiviisauteen ja kiertotalouteen;

- **Riihimäki-strategian visio 2030**: ”***Tiiviin kaupunkirakenteen sekä vahvan kiertotalousosaamisen johdosta Riihimäki kehittyy pienimmän hiilijalanjäljen kaupunkina. Riihimäellä kohtaat hämäläisen luonnon ja metropolialueen läheisyyden.***” Ympäristöpolitiikan avulla varmistetaan strategian vision toteutuminen.

- Riihimäki on sitoutunut **FISU -verkoston edelläkävijäkuntana** resurssiviisauden tavoitteisiin. Päämääränä on, että ***vuonna 2050 Riihimäellä****:*
  - ***ei synny kasvihuonekaasupäästöjä (****päästöttömyys****)***
  - ***ei synny jätteitä*** *(jätteettömyys)****,***
  - ***ei ylikuluteta luonnonvaroja*** *(luonnonvarojen kulutus on globaalisti kestävällä tasolla).*

  ”Päästöttömyys tarkoittaa käytännössä noin 80 - 95 % päästövähennystä vuodesta 1990, ja jäljelle jäävien päästöjen kompensointia. Luonnonvarojen kulutuksen saaminen globaalisti kestävälle tasolle tarkoittaa, että Riihimäen ekologinen jalanjälki olisi noin 1,8 gha/asukas. Kiertotaloudessa ei synny jätettä, vaan ylijäämämateriaalit ovat raaka-ainetta seuraavalle toimijalle.”

- Osana **Circwaste -kiertotaloushanketta** Riihimäki on sitoutunut seuraaviin **kiertotalous- ja jätteiden hyödyntämistavoitteisiin**:
  - vähintään 55 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään vuoteen 2023 mennessä,
  - rakennus- ja purkujätteestä hyödynnetään 70 % materiaalina vuoteen 2023 mennessä,
  - jätemäärä vähenee 2000 vuoden tasolle 2020 mennessä,
  - biojätteestä kierrätetään 60 % vuoteen 2023 mennessä,
  - ruokahävikki puolitetaan vuoteen 2030 mennessä

- Edellinen **kaupungin ympäristöpolitiikka** hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 13.1.2014, ja sen päämäärät ja tavoitteet on huomioitu myös tätä ympäristöpolitiikkaa laadittaessa. **Riihimäen kaupungin ilmastostrategia 2020 ”Kohti hiilineutraalia Riihimäkeä”** on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 10.10.2011. Tavoitteena on vähentää vuoteen 2020 mennessä Riihimäen kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjä 25 % ja asukasta kohden laskettuja päästöjä 40 % vuoden 1990 tasosta. Tässä ympäristöpolitiikassa on päivitetty myös ilmastostrategian tavoitteet ja toimenpiteet, ilmastostrategia sisältyy jatkossa kaupungin ympäristöpolitiikkaan. Riihimäki on sitoutunut kunta-alan **energiatehokkuussopimuksessa** 7,5 %:n energiansäästöön kaudella 2017 - 2025 ja tavoitteeseen tähtääviin toimenpiteisiin, jotka on kirjattu kaupunginhallituksen 4.12.2017 hyväksymään **energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelmaan**. Energiatehokkuussopimus on osa ympäristöpolitiikan toteuttamista.

- **Ympäristöpolitiikan lähtötilannetta vuonna 2017** kuvataan keskeisten tekijöiden osalta **LIITTEESSÄ 1.**

4. TAVOITETILA 2030: ”RESURSSIVIISAS RIIHIMÄKI” SEKÄ TOIMENPIDEOHJELMA VUOSILLE 2018-2021

”Riihimäen kaupunki pyrkii toiminnallaan kohti päästöttömyyttä, jätteettömyyttä sekä luonnonvarojen kestävää kulutusta. Vuonna 2030 Riihimäki on edelläkävijä resurssiviisaudessa. Riihimäen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet merkittävästi. Fossiiliset polttoaineet on korvattu uusiutuvilla energianlähteillä. Luonnonvarojen kulutus on Riihimäellä lähellä kestävää tasoa. Riihimäen kaupunkirakenne on eheä ja tiivis, ja lähipalvelut ovat jalankulkuetäisyydellä. Liikkumisesta aiheutuvat päästöt ovat vähentyneet merkittävästi. Pyöräily, jalankulku ja joukkoliikenne ovat yleisimmät kulkutavat. Monimuotoinen luonto on lähellä ja helposti saavutettavissa. Elinympäristö on turvallinen, terveellinen ja viihtyisä, ja kannustaa kestävään elämäntapaan. Riihimäkeläiset kantavat vastuuta ympäristöstä omalla toiminnallaan. Riihimäelle on muodostunut merkittävä kiertotalouden elinkeinoklusteri, joka kehittää vähähiilisiä kiertotalousratkaisuja.”

Seuraavien resurssiviisauden päämäärien ja tavoitteiden toteuttamiseksi hallintokunnat, liikelaitokset ja yhtiöt asettavat talousarviossa toimintaansa soveltuvat yksityiskohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet;

4.1 Hiilineutraali energiantuotanto ja -kulutus

Tavoitetila 2030:

- ***Riihimäen pitkän aikavälin tavoitteena on hiilineutraalius. Vuoteen 2030 mennessä kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet vähintään 50 % vuoden 2007 tasoon verrattuna.***
- ***Riihimäen kaupunki käyttää pääasiallisesti uusiutuvilla energialähteillä tuotettua energiaa. Vuoteen 2030 mennessä uusiutuvan energian osuus kaupungin käyttämästä energiasta on vähintään 80 %.***
- ***Fossiilisten polttoaineiden käyttö energiantuotannossa on vähentynyt. Kaukolämpö on päästötöntä. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto on lisääntynyt Riihimäellä.***
- ***Energiatehokkuussopimuksen toimenpiteet on toteutettu ja tavoitteet on saavutettu. Kaupungin omien toimintojen energiankäyttö on vähentynyt, rakennusten energia- ja tilatehokkuutta on parannettu. Fossiilinen erillislämmitys kaupungin omistamissa kiinteistöissä on loppunut. Tehovaihteluita tasataan kysyntäjoustojen ja muiden uusien toimintamallien avulla.***
- ***Rakentaminen on ilmastonkestävää ja materiaalitehokasta, puurakentamista suositaan.***
- ***Riihimäkeläisten tietoisuus omien valintojensa ja toimiensa vaikutuksista energiankulutukseen ja kasvihuonekaasupäästöihin on parantunut.***
- ***Riihimäki on hyödyntänyt ilmastonmuutoksen tarjoamia mahdollisuuksia elinkeino- ja työllisyyspolitiikassaan.***

Toimenpiteet 2018-2021 alkaen	**Vastuu**
Laaditaan yksityiskohtainen **kaupungin energiaselvitys ja sen pohjalta konkreettinen toimenpideohjelma aikatauluineen**	kake/tilakeskus
Vanhojen rakennusten **energiatehokkuutta parannetaan** peruskorjausten ja remonttien yhteydessä. Kaikki **uudisrakennukset ovat lähes nollaenergia –rakennuksia.**	kake/tilakeskus; Kotikulma; Tilat ja Kehitys
Puurakentamista lisätään ja edistetään	kake/kaupunkisuunnittelu, rakennusvalvonta, tilakeskus
Energiantuottajia kannustetaan **uusiutuvan energian käytön lisäämiseen** alueen tuotantolaitoksissa	kake/ympäristönsuojelu; Tilat ja Kehitys
Lisätään vuorovaikutusta ilmastonmuutoksen, kiertotalouden ja kestävien ratkaisujen kannalta **tärkeimpien yritysten ja sidosryhmien kanssa (resurssiviisauden tiekarttatyö ja Circwaste-hanke)**	Tilat ja Kehitys; kake/ympäristönsuojelu; kaikki toimialueet
Kestävästi tuotettu **uusiutuva sähkö** on kaupungin käytössä	kake/tilakeskus; Tilat ja Kehitys; Kotikulma
Aurinkosähköä tuotetaan ja käytetään kaupungin kiinteistöissä	
Kaavoituksella mahdollistetaan aurinkoenergian hyödyntäminen	kake/kaupunkisuunnittelu
Luovutaan öljylämmityksestä kaupungin kiinteistöissä	kake/tilakeskus
Kaukolämmön varavoiman lähteet muutetaan uusiutuvaksi (esim. biokaasu)	Riihimäen Kaukolämpö Oy
Toteutetaan energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet. Jatketaan toimia energiatehokkuuden parantamiseksi myös energiatehokkuussopimuksen 2017 - 2025 kauden jälkeen	kaikki toimialueet; kake/tilakeskus; Riihimäen Vesi; Kotikulma
Jätevedenpuhdistamon biokaasu hyödynnetään energiana. Selvitetään ja kehitetään lämmön ja ravinteiden talteenottoa jätevesistä	Riihimäen Vesi
Uusien kestävien energiamuotojen käyttöönottoa tuetaan ja edistetään. Toteutetaan **energia- ja kierrätysneuvontapalvelu** yhdessä Hyvinkään kanssa**.** Tarjotaan rakentajille tietoa hajautetun energiantuotannon, mm. uusiutuvan energian mahdollisuuksista (esim. pelletit, aurinko, lämpöpumppu ja tuulivoima).	kake/kaupunkisuunnittelu, tilakeskus, rakennus-valvonta; Tilat ja Kehitys
Lisätään ilmasto- ja energia-asioiden opetusta ja kasvatusta kouluissa ja varhaiskasvatuksessa, sekä asioista viestimistä kaupunkilaisille, **yrityksille ja muille sidosryhmille**.	sihy; kake/tilakeskus, viranomaispalvelut; Tilat ja Kehitys
Elinkeinopolitiikassa huomioidaan ilmastonmuutoksen tarjoamat mahdollisuudet yrityksille. Osana yrityksille annettavia palveluita jaetaan tietoa myös kestävistä energiaratkaisuista ja energiatuista.	Tilat ja Kehitys; Yritysvoimala Oy
Järjestetään energiatehokkuuskilpailu yrityksille, asukkaille ja kouluille	sihy; kake/ tilakeskus, ympäristönsuojelu; Tilat ja Kehitys; hallinto ja konsernipalvelut /viestintä

4.2 Kestävä liikkuminen ja ekotehokas kaupunkirakenne

Tavoitetila 2030:

- ***Riihimäen yhdyskuntarakenne on eheä ja tiivis. Yli 95 % asukkaista asuu alle kolmen kilometrin säteellä rautatieasemasta. Lähipalvelut ovat jalankulkuetäisyydellä.***
- ***Maankäytöstä aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen määrä on kääntynyt laskuun. Kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota resurssiviisaan kaupunkirakenteen muodostamiseen.***
- ***Liikenne on vähäpäästöistä ja sujuvaa. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet 50 % vuoden 2007 tasosta. Ajoneuvojen määrä/asukas on kääntynyt laskuun. Liikennetarve on vähentynyt. Infrastruktuuri tukee sekä sähköautojen että biopolttoaineiden kasvavaa käyttöä.***
- ***Kaupungin ajoneuvot ovat päästöttömiä. Paikallisliikenne on päästötöntä.***
- ***Jalankulku ja pyöräily ovat kulkumuotoina suosittuja, reitit ovat yhtenäisiä ja ympäristö houkuttelee liikkumaan. Kulkutapajakaumassa jalankulun ja pyöräilyn osuus on kasvanut 30 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna 2018 tasoon. Kaupungin keskusta on kehittynyt jalankulkupainotteiseksi. Liikkumisen ohjausta kaupungin eri toimialoilla on lisätty. Kaupungissa on omaksuttu resurssiviisaat liikkumisen tavat. Pyöräilyn reittiverkoston laatua ja kattavuutta on parannettu.***
- ***Eri ryhmien esteettömän liikkumisen mahdollisuudet on turvattu.***
- ***Matkaketjut ovat sujuvia ja tarjolla on ajoneuvojen yhteiskäyttöratkaisuja. Paikallisliikenteen matkojen määrä on kasvanut 60 % vuodesta 2011 vuoteen 2030. Joukkoliikenteen palvelutasoa on nostettu. Tiheä junaliikenne palvelee luotettavasti.***
- ***Liikenteestä aiheutuvat ilmansaaste-, pöly- ja meluhaitat ovat vähentyneet.***

Toimenpiteet 2018-2021 alkaen	**Vastuu**
Yhdyskuntarakenteen täydentäminen. Asemakaavoissa olevat **täydennysrakentamismahdollisuudet** pyritään ottamaan **käyttöön**.	kake/kaupunkisuunnittelu
Laaditaan pysäköintiohjelma/-politiikka.	
Ajantasainen yleiskaava. Kaupunkirakenne säilytetään eheänä, eikä anneta kaupunkirakenteen hajautua. Uusi asuinrakentaminen sijaitsee lähellä lähipalveluja ja eheyttää yhdyskuntarakennetta. Lähes kaikki uudesta rakentamisesta suunnitellaan osaksi olemassa olevaa taajamarakennetta. **Turvataan riittävät ja elinvoimaiset viheralueet ja -yhteydet.** Maankäytön suunnittelu tukee joukkoliikennettä sekä yhdyskuntataloudellisesti, ympäristönsuojelullisesti ja kulttuurisesti kestäviä ratkaisuja.	

Maapolitiikka laaditaan siten, ettei hajarakentaminen lisäänny merkittävästi.	
Kaavoituksen vaikutuksenarvioinnissa käytetään työkaluja ja mittareita, joilla voidaan arvioida kaavaratkaisujen ilmastovaikutuksia.	
Kaupungin matkustussääntö uusitaan siten, että vähennetään autolla ajamista ja kannustetaan liikkumaan pyörällä, jalan ja joukkoliikenteellä.	henkilöstöhallinto
Liikkumistarvetta vähennetään mm. **etäpalveluilla, digitalisaation keinoilla** sekä pitämällä kaupunkirakenne eheänä ja palvelut lähellä.	kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; RHL-Data; kake/kaupunkisuunnittelu
Paikallisliikenteen busseissa käytetään mahdollisimman vähäpäästöistä energiaa.	kake/kaupunkitekniikka
Lisätään biokaasun tankkauspisteitä ja sähkön latauspisteitä. Ladattavat sähköpyöräasemat.	
Kaupungin ajoneuvot ja työkoneet uusitaan vähäpäästöisiksi sitä mukaa kuin kalustoa uusitaan.	
Toteutetaan yhteiskäyttöautojen kokeiluja.	
Kaikki liikennemuodot huomioivan liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen	kake/kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu
Pyöräilykasvatusta ja -opetusta lisätään. Koululaisia ja varhaiskasvatuksen asiakkaita kannustetaan kulkemaan koulu- ja päiväkotimatkat jalan, pyörällä tai bussilla.	sihy; sote; kake/kaupunkitekniikka
Pyöräilyyn ja jalankulkuun kannustavat kokeilut yhteistyössä kaupunkilaisten ja yhdistysten kanssa (esim. pyöräilevä koulubussi). **Kävelykatukokeilut** keskustassa tai peltosaaren koululta keskustaan.	sihy; kake/kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu
Profiloidutaan pyöräilykaupunkina. Pyöräily- ja jalankulkuverkoston jatkuvuudesta sekä pyöräilyn laatukäytävistä huolehditaan. Laaditaan **jalankulun ja pyöräilyn strategia/toimenpideohjelma** turvallisemman ja toimivamman kävely- ja pyörätieverkoston luomiseksi. Edistetään jalankulkua ja pyöräilyä suunnittelussa. **Suositaan jalankulkua ja pyöräilyä** keskustan ja asemanseudun kehittämisessä.	kake/kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu
Paikallisliikenteen palvelutasoa nostetaan. Liityntäpysäköintiä parannetaan. Paikallisliikenteen hinnat pidetään edullisina. Laaditaan **selvitys ilmaisen joukkoliikenteen vaikutuksista**. Kannustetaan ja neuvotaan kaupunkilaisia paikallisliikenteen ja palveluliikenteen käytössä.	kake/kaupunkitekniikka
Vaikutetaan aktiivisesti raideliikenteen ja linja-autoliikenteen suunnitteluun ja palvelutasoon.	kake; hallinto ja konsernipalvelut
Katujen kunnossapidosta huolehditaan. Hiekoitushiekan tehokas poisto keväisin. Pyöräily mahdollistetaan tehokkaalla ympärivuotisella katujen kunnossapidolla.	kaupunkitekniikka
Meluntorjuntatoimenpiteiden toteuttaminen. Meluntorjunta toimet huomioidaan myös kaavoituksessa.	kake/kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu

4.3 Luonnonvarojen kestävä kulutus ja kiertotalous

Tavoitetila 2030:

- ***Riihimäki on kehittynyt kiertotalouden edelläkävijäksi. Riihimäellä kulutettavien luonnonvarojen määrä on vähentynyt. Riihimäen luonnonvarat ovat säilyneet monipuolisina ja elinvoimaisina sekä maisema-arvoiltaan ja virkistyskäytöltään laadukkaina.***
- ***Kaupunki tukee asukkaiden kestävän kulutuksen ratkaisuja. Hankinnat ja kuluttaminen ovat Riihimäellä kestävällä tasolla. Kaikissa kaupungin hankinnoissa huomioidaan tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaiset ympäristö-, ilmasto- ja energiavaikutukset. Tavaroiden ja palveluiden kestävillä hankinta- ja tuotantotavoilla sekä innovaatioilla on luotu uusia yrittämisen mahdollisuuksia ja työpaikkoja.***
- ***Riihimäellä syntyvien jätteiden määrä on vähentynyt. Materiaalit uusiokäytetään ja jätteiden syntyä ehkäistään. Jätteiden lajittelua, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä on merkittävästi lisätty. Elintarvikehävikki minimoidaan.***
    - ***Yhdyskuntajätteen määrä on alle vuoden 2000 tason***
    - ***Biojätteestä kierrätetään yli 60 %***
    - ***Vähintään 55 % yhdyskuntajätteestä kierrätetään***
    - ***Rakennus- ja purkujätteestä hyödynnetään materiaalina 70 %***
    - ***Ruokahävikki kaupungin ruokapalveluissa on puolitettu***
- ***Tilojen käyttö on joustavaa ja tehokasta***
- ***Ympäristöhaittoja ja -riskejä on ehkäisty ja kuormitus ympäristöön on pienentynyt. Pohjavesiä suojelemalla on turvattu riihimäkeläisille puhdas juomavesi. Jätevesien puhdistus ja ravinteiden kierrätys on tehostunut.***

Toimenpiteet 2018-2021 alkaen	**Vastuu**
Yhteistyö oppilaitosten, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa **vähähiilisten kiertotalousratkaisujen kehittämiseksi** ja käyttöön ottamiseksi osana **Circwaste –hanketta.**	Circwaste –työryhmä
Kiertotalousklusterin kehittäminen. Kiertotalouskylää kehitetään ja laajennetaan.	Tilat ja kehitys
Hyödynnetään **digitalisaation mahdollisuudet kiertotalouden edistämisessä**, mm. sähköinen asiointi, arkistointi ja kokouskäytäntö. **Jakamistalouden edistäminen**.	hallinto ja konsernipalvelut; kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi
Jätteiden syntymistä ehkäistään kaupungin toiminnoissa. **Kertakäyttötuotteiden käyttö** kaupungin toiminnoissa **lopetetaan**. **Muovin käyttöä vähennetään** kaupungin toimialoilla.	kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; tytäryhteisöt
Lisätään asennekasvatusta luonnonvarojen kestävästä kulutuksesta ja jätteen synnynehkäisystä.	sihy; hallinto ja konsernipalvelut/viestintä; kake/ympäristönsuojelu; sote
Kehitetään ja **otetaan käyttöön** kaupungin yksiköille soveltuvia **yhteiskäytön malleja**.	kaikki toimialueet; Riihimäen

	Vesi; tytäryhteisöt
Rakennusten **muuntojoustavuutta lisätään**. Lisätään julkisten **tilojen yhteiskäyttöä** virka-ajan ulkopuolella. Kehitetään varausjärjestelmä ja –käytännöt.	kake/tilakeskus
Lisätään kierrätystä kaupungin toiminnoissa. Kalusteet kierrätetään kaupungin sisällä ja kalusteet hankitaan käytettyinä.	kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; tytäryhteisöt
Kierrätyskeskuksen verkkokauppa perustetaan.	henkilöstöhallinto
Hankinta-ohjeiden päivitys. Energiatehokkuus ja ympäristönäkökohtien huomiointi kirjataan hankintaohjeisiin.	hallinto ja konsernipalvelut
Kaikissa kaupungin hankinnoissa huomioidaan ympäristönäkökohdat. Myös palveluhankinnoissa ja kuljetuspalveluiden hankinnoissa huomioidaan palvelun tuottajan materiaali- ja energiatehokkuus.	kaikki toimialueet; tytäryhteisöt; Riihimäen Vesi; RHL-Data
Osallistutaan **ekohankintaverkoston toimintaan**. Kaikki toimialueet **kouluttautuvat** ympäristönäkökohtien huomioimisessa hankinnoissa.	kaikki toimialueet; RHL-Data
Ruokapalveluiden **elintarvikehankinnoissa** suositaan ympäristön kannalta **kestäviä raaka-aineita**, ja käytetään pääosin **kotimaisia ja lähellä tuotettuja tuotteita**. Sovelletaan **vastuullisten elintarvikehankintojen opasta** edistämään ruokajärjestelmän kiertotaloutta.	sihy/ruokapalvelut; sote
Ruokahävikin seuranta ja vähentäminen on järjestelmällistä kaikissa toimipisteissä. Ruokahävikin vähentäminen on huomioitu myös ruuan tuotannossa ja jakelussa. **Ylijäämäruokailua** järjestetään ruokahävikin vähentämiseksi. Yhteistyötä tehdään yleishyödyllisten toimijoiden kanssa ylijäämäruoan hyödyntämiseksi.	
Hyötyjätteiden erilliskeräystä ja lajittelua tehostetaan. Muovijätteen kiinteistökohtainen keräys aloitetaan. Kiinteistökohtaista **biojätteen** keräystä laajennetaan. Kierrätettävien jätteiden poltto lopetetaan.	kake/kaupunkitekniikka, ympäristönsuojelu; Kiertokapula; Kolmenkierto
Ravinteiden hyödyntämistä jätevesistä tehostetaan.	Riihimäen Vesi
Kaupunki hyödyntää biojätteen jalostusprosessien ravinnetuotteita **maanparannusaineena ja viherrakentamisessa**. **Puutarhajätteen vastaanotto** järjestetään kuntalaisille.	kake/kaupunkitekniikka
Edistetään biojätteiden kompostointia erilliskeräyksen piiriin kuulumattomissa kiinteistöissä.	kake/ympäristönsuojelu; Kiertokapula
Rakennusmateriaalien kierrätettävyys ja uudelleen käytettävyys huomioidaan jo **suunnittelussa**. Rakentamisessa ei käytetä haitallisia aineita sisältäviä materiaaleja.	kake/tilakeskus
Rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä kehitetään, lajitteleva purku edellytykseksi purkukohteisiin. Toimitetaan rakentamisessa syntynyt **kipsijäte hyödynnettäväksi** kipsin valmistukseen. Toimitetaan rakentamisessa ja purkutoiminnassa syntynyt **kattohuopajäte asfaltin valmistukseen**.	
Liikenneväyliä toteutetaan **uusiomateriaaleilla.** Hyödynnetään purkubetonia yms. rakennusjätteitä **maarakentamisessa.**	kake/kaupunkitekniikka

Maa-ainespankki puhtaille ylijäämämaille. Kehitetään **toimintamalleja**, joiden avulla maa-ainesten ja rakennusjätteiden kuten betonin hyödyntäminen tulee sujuvammaksi. Kaupungin toiminnasta syntyviä puhtaita **maa-aineksia hyödynnetään** lähialueilla esim. melu- ja maisemavalleina, asia huomioidaan kaavoituksessa.	kake/kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu; Kiertokapula
Maankäytön suunnittelussa edistetään kiertotaloushankkeita. Kaavamääräyksillä pyritään tukemaan rakennusten pitkää elinkaarta sekä materiaalien kierrätettävyyttä.	kake/kaupunkisuunnittelu
Pohjaveden suojelusuunnitelman toimenpiteitä toteutetaan. Rakentamisen riskit pohjavedelle selvitetään ja rakentaminen sijoitetaan niin, ettei pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheudu.	kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; Tilat ja Kehitys
Ympäristöriskien arviointia kehitetään osana kaupungin riskien arviointia. Kaupungin toiminnan ympäristöriskit tunnistetaan ja niitä ehkäistään kaikessa toiminnassa.	tarkastustoimi; kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; Tilat ja Kehitys

4.4 Monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö

Tavoitetila 2030:

- ***Riihimäellä on terveellinen, turvallinen, viihtyisä ja luontoarvoiltaan rikas elinympäristö, joka kannustaa kaupunkilaisia kestävään toimintaan. Monimuotoinen luonto on lähellä ja lähiluonto on saavutettavissa kävellen ja esteettömästi.***
- ***Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät yhtenäiset luontoalueet ja yhteydet ovat säilyneet pirstoutumattomina. Ekosysteemipalvelunäkökulma on huomioitu kaikilla suunnittelun tasoilla. Kaupunkiluonto on säilynyt elinvoimaisena ja viherverkko toimivana tiivistyneessä kaupunkirakenteessa.***
- ***Luonnonvaroja käytetään kestävästi. Kaupungin metsiä on hoidettu jatkuvan kasvatuksen periaatteella. Metsien hoidossa on huomioitu luonnon monimuotoisuus, virkistysarvojen säilyminen sekä metsien rooli hiilinieluina. Hiilinieluja on vahvistettu.***
- ***Arvokkaiden ja herkkien luontokohteiden monimuotoisuus on turvattu ja niiden luontoarvot ovat vahvistuneet. Arvokkaimmat luontokohteet on suojeltu. Luonnonsuojelualueiden pinta-ala on kasvanut 4 %:iin kokonaismaa-alasta.***
- ***Pintavesien ekologinen tila on hyvä. Vesiensuojelutoimin on parannettu vesien laatua sekä virkistysarvoa. Vantaanjoesta on kehittynyt viihtyisä ympäristöelementti ja lähiluontokohde.***
- ***Ilmastonmuutoksen vaikutukset Riihimäen kaupungin toimintoihin on tunnistettu ja niihin on varauduttu. Ilmastonmuutokseen varautuminen on huomioitu myös viheralueiden riittävyydessä. Hulevedet hallitaan pääsääntöisesti kiinteistöillä ja luonnonmukaisilla ratkaisuilla.***
- ***Ulkoiluverkon toimivuutta, reittien jatkuvuutta ja ulkoiluolosuhteita on parannettu.***
- ***Ilmanlaatu Riihimäellä on säilynyt hyvänä.***

Toimenpiteet 2018-2021 alkaen	Vastuu
Yleiskaavan päivitys. Yleiskaavalla edistetään laajojen yhtenäisten metsäalueiden kehittymistä taajamarakenteen ulkopuolella.	kake/kaavoitus
Ekologisten yhteyksien jatkuvuudesta huolehditaan ja turvataan yhteydet kaupunkirakenteen sisältä ympäröiville viheralueille. **Virkistysalueverkosto** yhdistää eri asuntoalueita ja muodostaa jatkuvana verkostona jalankulun ja pyöräilyn yhteydet kaupungin eri osiin.	kake/kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka
Viherkerroin otetaan käyttöön uusilla alueilla. **Lisätään kaupunkivihreän määrää** istutuksilla, taskupuistoilla sekä katto- ja seinäpintojen hyödyntämisellä. **Viherkattoja** toteutetaan kaupungin kiinteistöihin.	kake/kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka, tilakeskus; Tilat ja kehitys
Suojellaan arvokkaimmat luontokohteet. Laaditaan **luonnonsuojeluohjelma**. Luonnonsuojelualueita hoidetaan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. **Turvataan soiden säilyminen** suojelemalla ja huomioimalla asia metsien hoidossa ja ennallistamistoimissa sekä maankäytön suunnittelussa. Luonnontilaiset tai muuten arvokkaat **pienvedet huomioidaan suunnittelussa**. **Pienvesiselvitys laaditaan.**	kake/ympäristönsuojelu, kaupunkitekniikka, kaupunkisuunnittelu
Ilmastonmuutoksen vaikutukset, metsien rooli hiilinieluna ja luontokohteena huomioidaan metsäsuunnitelmassa sekä metsien, puistojen muiden viheralueiden **suunnittelussa, rakentamisessa ja hoidossa**. Kaupungin omistamia metsiä **hoidetaan jatkuvan kasvatuksen periaatteella**. Laaditaan kaupungin metsien **hoitoluokitus ja käyttösuunnitelma**.	kake/kaupunkitekniikka
Vieraslajeja torjutaan tehokkaasti yhteistyössä kaupunkilaisten kanssa.	kake/kaupunkitekniikka
Laaditaan koko kaupungin kattava **ulkoilureittisuunnitelma ja toteutetaan ulkoilureitistön rakenteet** (toteutus seuraavalle valtuustokaudelle). Laaditaan **liikuntapaikkojen yleissuunnitelma**.	sihy/liikuntapalvelut; kake/ kaavoitus
Huolehditaan **lähiliikunta- ja virkistyspaikkojen ylläpidosta**.	sihy/liikuntapalvelut
Huomioidaan **Vantaanjoki vesialueena kaavoituksessa**. Laaditaan **Vantaajoen virkistyskäyttösuunnitelma.** Toteutetaan **ulkoilureitistö ja muut rakenteet** seuraavalla valtuustokaudella.	kake/kaupunkisuunnittelu, kaupunkitekniikka; sihy/liikuntapalvelut
Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin huomioimalla sään ääri-ilmiöiden riskit suunnitelmissa. Valmiussuunnitelmassa varaudutaan sään ääri-ilmiöiden aiheuttamiin häiriötekijöihin. Vesihuolto ja jätevedenpuhdistus turvataan myös sään ääri-ilmiöiden yhteydessä. Varmistetaan myös muiden yhteiskunnallisesti keskeisten toimintojen toimintavarmuus poikkeuksellisissa tilanteissa. **Ylläpidetään tulva- ja myrskytuhojen torjunta- ja korjausvalmiutta**. Tarkistetaan olemassa olevien rakenteiden kestävyys.	kake/kaupunkitekniikka; kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; Kotikulma; Riihimäen Kaukolämpö Oy
Laaditaan ja toteutetaan Riihimäelle hulevesiohjelma. **Perustetaan** kaupungin **hulevesiryhmä**. **Vantaanjoen tulvantorjuntasuunnitelman toimenpiteet** toteutetaan.	kake/kaupunkitekniikka
Rakennusalasta toteutetaan mahdollisimman suuri osa **läpäisevänä pintana**.	kake/tilakeskus, rakennusvalvonta

Ympäristöntilan (vedet, ilma, melu) ja luonnon monimuotoisuuden seurantaa toteutetaan suunnitelmallisesti.	kake/ympäristönsuojelu

4.5 ***Vastuullinen riihimäkeläinen***

Tavoitetila 2030:

- ***Riihimäkeläiset ovat ympäristötietoisia ja -vastuullisia, ja heidän elämäntapansa on kestävää. Riihimäkeläisen ekologinen jalanjälki on pienentynyt 30 % vuoden 2010 tasosta.***
- ***Kaupunki ja riihimäkeläiset yritykset ja yhteisöt kantavat ympäristövastuunsa esimerkillisesti. Useat riihimäkeläiset yritykset ja muut toimijat ovat tehneet kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen.***
- ***Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat osa ympäristövastuullista arkea. Riihimäkeläiset haluavat omalla toiminnallaan olla mukana kantamassa vastuuta ympäristöstä.***
- ***Ympäristövaikutusten arviointi on osa kaupungin päätöksentekoa.***

Toimenpiteet 2018-2021 alkaen	**Vastuu**
Lisätään kuntalaisten tietoisuutta keinoista vähentää luonnonvarojen kulutusta.	kake/ympäristönsuojelu; hallinto ja konsernipalvelut/viestintä; sihy
Tehdään yhteistyötä seurojen, yhdistysten, oppilaitosten ja yritysten kanssa resurssiviisauden tiekartta-työn ja Circwaste-hankkeen tavoitteiden toteuttamiseksi.	kake/ympäristönsuojelu; Tilat ja kehitys; sihy; kaikki toimialat
Ympäristö- ja luontokasvatusta ja -opetusta lisätään varhaiskasvatuksen ja koulujen ja oppilaitosten toiminnassa. Parhaita ympäristökasvatuksen käytänteitä jaetaan aktiivisesti.	sihy; sote
Kannustetaan kaupungin yksiköitä, riihimäkeläisiä yrityksiä ja muita toimijoita asettamaan ja julkaisemaan omat ympäristötavoitteensa ja **osallistumaan Riihimäen resurssiviisauden tiekartan toteuttamiseen**.	kake/ympäristönsuojelu; Tilat ja Kehitys
Mahdollistetaan kaupunkilaisten osallistuminen ympäristöstä huolehtimiseen ja kannustetaan kuntalaisia ympäristövastuullisuuteen. Esim. vieraslajien torjuntatoimet, siivoustalkoot	kake/kaupunkitekniikka, ympäristönsuojelu
Vuorovaikutteiset yhteistyömuodot kaupungin ja sidosryhmien välillä, esim. Ekoarki, Reilun kaupan kaupunki, Siisti Riksu, **työpajat** ja asukaskyselyt.	kake/ympäristönsuojelu, kaupunkisuunnittelu; sihy; kaikki toimialueet
Kaupungin päätöksenteossa **ympäristövaikutukset arvioidaan**, otetaan huomioon ja pyritään minimoimaan haitalliset ympäristövaikutukset.	kaikki toimialueet; Riihimäen Vesi; tytäryhteisöt
Luodaan menettelytapa ja ohjeistus ympäristövaikutusten arvioimiseksi osana muuta vaikutusten arviointia.	hallinto ja konsernipalvelut

5. OSALLISTAMINEN

Ympäristöpolitiikan hyväksymisen jälkeen Riihimäelle laaditaan resurssiviisauden tiekartta, joka sisältää keskeisimmät tavoitteet ja kehittämistoimet, joiden avulla resurssiviisaus ja hiilineutraalius Riihimäellä toteutuvat. Tiekartta sisältää kaupungin toimenpiteiden lisäksi myös sidosryhmien sitoumuksia resurssiviisauteen. Ympäristöpolitiikan laadinta kytkeytyy tiiviisti tämän tiekartan laatimiseen. Resurssiviisaustyön yhteydessä on annettu laajasti eri toimijoille mahdollisuus osallistua tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyyn. Kuntalaisille, yrityksille ja luottamushenkilöille tehtiin myös sähköinen kysely. Resurssiviisauden tiekartan laatimisen yhteydessä pidettiin kolme kaikille avointa työpajaa, joihin osallistui virkamiehiä, luottamushenkilöitä, yrityksiä ja kuntalaisia. Työpajojen ja kyselyiden tuloksia on hyödynnetty ympäristöpolitiikan laadinnassa.

Myös jatkossa sidosryhmät pääsevät osallistumaan ympäristöpolitiikan toteuttamiseen, sillä resurssiviisauden päämäärien toteutuminen edellyttää myös muiden toimijoiden sitoutumista ja toimenpiteitä. Kaupunkiorganisaation ulkopuolisten toimijoiden osallistumista tullaan koordinoimaan osana resurssiviisauden tiekartan toteuttamista ja Circwaste -hankkeen toteuttamista.

Ympäristöpolitiikan laadintaan on osallistunut hallintokuntien edustajista koostuva ympäristötiimi täydennettynä yleiskaavoituksen edustuksella, työtä on ohjannut kaupungin laajennettu johtoryhmä. Työstä on vastannut ympäristöjohtaja. Ympäristöpolitiikka luonnoksesta pyydetään lausunnot hallintokunnilta ja muilta keskeisiltä tahoilta.

6. TAVOITETILAN SAAVUTTAMISEN EDELLYTTÄMÄT MUUTOKSET AJATTELUSSA JA TOIMINTAKULTTUURISSA

Ympäristöpolitiikan toteuttaminen edellyttää vahvaa kytkentää kaupunkistrategiaan, muihin ohjaaviin politiikkoihin ja kärkihankkeisiin sekä koko kaupunkiorganisaation sitoutumista ympäristöpolitiikkaan. Ympäristöpolitiikka kytkeytyy vahvasti mm. kaupungin hyvinvointipolitiikkaan. Ympäristöpolitiikan avulla huolehditaan elinympäristön säilymisestä terveellisenä, turvallisena ja viihtyisänä, mikä on keskeinen edellytys kestävälle hyvinvoinnille.

Ympäristöpolitiikan tavoitteiden toteutumisen kannalta oleellista on koko kaupunkiorganisaation, ylimmän johdon sekä poliittisten päättäjien sitoutuminen ja osallistuminen toimenpiteiden totuttamiseen. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että resurssiviisaus sisällytetään selkeäksi ja kiinteäksi osaksi kaupungin johtamisjärjestelmää. Resurssiviisauden ja ympäristöpolitiikan tavoitteet toteuttavat kaupunkistrategiaa.

Ympäristöpolitiikka koskee koko kaupunkiorganisaatiota. Resurssiviisauden tiekartta täydentää ympäristöpolitiikkaa, ja sisältää myös sidosryhmien kuten yritysten, oppilaitosten ja seurojen ja yhdistysten resurssiviisaita sitoumuksia ja toimenpiteitä.

7. TAVOITETILAN SAAVUTTAMISEN EDELLYTTÄMÄT TOIMINNAN MUUTOKSET, TALOUDELLISET VAIKUTUKSET JA VASTUUT

Vastuuviranhaltijat vastaavat ympäristöpolitiikan tavoitteiden toimeenpanosta ja toteutumisesta. Ympäristöpolitiikan toteuttaminen sisällytetään kaupungin toiminta- ja taloussuunnitteluun. Ympäristöpolitiikasta johdetut toimialueiden ympäristötavoitteet ja toimenpiteet valmistellaan vuosittaisen talousarvion ja toimintasuunnittelun yhteydessä.

Vuonna 2006 julkaistu Sternin raportti arvioi, että vaikka ilmastonmuutoksen hillitseminen vaatii investointeja, nämä kustannukset ovat huomattavasti pienemmät kuin ilmastonmuutoksen vaikutusten aiheuttamat kustannukset, jos ilmastonmuutosta ei hillitä tehokkaasti. Toisaalta vähähiilisyyden ja resurssiviisauden tavoittelu luo myös taloudellisia mahdollisuuksia: ympäristöongelmien ratkaisuja tarvitaan kaikkialla maapallolla, ja kasvavat markkinat tarjoavat mahdollisuuksia edelläkävijöille. Sitran selvityksen mukaan kiertotalous tarjoaa Suomen kansantaloudelle 1,5 - 2,5 miljardin euron arvopotentiaalin 2030 mennessä. Kiertotalouden suurin arvopotentiaali ei ole vain materiaalivirroissa, vaan tärkeitä ovat myös laitteiden huolto, uudelleenkäyttö ja uudelleenvalmistus. Kiertotalouden täysimittainen omaksuminen synnyttäisi Suomeen arvioiden mukaan yli 75 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä.

Yritysten näkökulmasta kiertotalousajattelu luo myös mahdollisuuksia pienempiin kustannuksiin sekä uuden liiketoiminnan kasvattamiseen. Kiertotalouteen linkittyy digitalisaatio ja älykkyys, sillä kiertotaloudessa pyritään myös luomaan tuotteille lisäarvoa palveluilla ja digitalisaatioon perustuvalla älykkyydellä.

Taloudellisia vaikutuksia syntyy myös välillisesti muun muassa terveydenhuollon säästöistä, kun ilmansaasteet vähentyvät ja ihmisten arkiaktiivisuus lisääntyy pyöräilyn, jalankulun ja joukkoliikenteen yleistymisen ansiosta. Myös lähiluonnon merkitys ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille on entistä paremmin tunnistettu. Taloudellisten vaikutusten näkökulmasta merkittävää on se, että pidetään kaupunkirakenne eheänä eikä anneta sen hajautua. Tämä hillitsee kustannusten kasvua. Haja-asutus, rakennetta hajauttavat tielinjaukset ja muu rakennetta hajauttava kehitys tyypillisesti lisää paitsi päästöjä, myös infrasta ja sen ylläpidosta sekä palveluista aiheutuvia kustannuksia.

8. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Merkittäviä linjauksia ja ohjelmia valmisteltaessa on tarpeen arvioida myös muita kuin taloudellisia vaikutuksia – tässä tapauksessa erityisesti sosiaalisia vaikutuksia ja ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia.

Ympäristöpolitiikan toteuttaminen edistää monella tapaa ihmisten hyvinvointia turvaamalla elinympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, tuottamalla terveyshyötyjä esimerkiksi pyöräilyn ja jalankulun lisääntyessä, sekä ehkäisemällä ympäristöriskejä.

Riihimäen toiminta ilmastomuutoksen ja kestävyyskriisin ratkaisemiseksi on välillisesti myös työtä kansainvälisen tasa-arvon ja kriisien ehkäisemisen puolesta. Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen ylikulutus ovat globaaleja ihmisten välistä ja ylisukupolvista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta haastavia ongelmia. Ilmastonmuutos aiheuttaa jo nyt eniten haasteita niille ihmisille, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa ja joilla on heikoimmat edellytykset suojautua vaikutuksia vastaan. Ilmastonmuutoksesta ja luonnonvarojen köyhtymisestä kärsivät erityisesti köyhien maiden naiset ja tytöt, jotka joutuvat esimerkiksi käyttämään entistä enemmän aikaa ja vaivaa veden hakemiseen. Tällöin he saattavat joutua luopumaan esimerkiksi koulun käynnistä ja voivat joutua vedenhakumatkoilla väkivallan tai hyväksikäytön uhreiksi.

Vaikka ilmastonmuutosta hillittäisiin tehokkaasti, kaikkia sen vaikutuksia ei voida enää estää. Tulevat sukupolvet joutuvat entistä enemmän sopeutumaan ja varautumaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin – erityisesti jos ilmastonmuutosta ja luonnonvarojen kulutusta ei hillitä nopeasti ja tehokkaasti. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnonvarojen kulutuksen hillitseminen ovat myös tulevien sukupolvien näkökulmasta erittäin tarpeellisia toimia.

9. SEURANTA JA RAPORTOINTI

Ympäristöpolitiikan toteutumista seurataan osana talouden seurantaa ja työstä raportoidaan vuosittain valtuustolle tilinpäätöksen yhteydessä. Ympäristöntilassa tapahtuvista muutoksista raportoidaan valtuustokausittain julkaistavassa Riihimäen ympäristöntila -raportissa.

LIITE 1: RIIHIMÄEN LÄHTÖTILANNE 2017

Alla on kuvattu lyhyesti Riihimäen lähtötilannetta keskeisten tekijöiden osalta. Riihimäen kaupungin vuoden 2017 ympäristöraportissa sekä Riihimäen ympäristöntila 2017 raportissa selvitetään ympäristöpolitiikan laadinnan lähtötilannetta tarkemmin.

- Riihimäki on vähentänyt kasvihuonekaasupäästöjään 30 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2015 mennessä. Absoluuttisesti suurin osa päästöistä tuli vuonna 2015 tieliikenteestä, sähkönkulutuksesta ja fossiilisista polttoaineista. Liikenteen päästöt vähentyivät 14 % vuosina 2007 - 2015. Viime vuosina eniten ovat vähentyneet jätehuollon päästöt (45 % vuosina 2007 - 2015) ja sähkönkulutuksen päästöt (42 % vuosina 2007 - 2015).

- Riihimäellä käytetystä kaukolämmöstä 96,5 % oli vuonna 2017 tuotettu Fortumin jätteenpoltolla ja 3,5 % Riihimäen Kaukolämpö Oy:n omissa laitoksissa fossiilisilla polttoaineilla. Puolet Fortumin jätteenpoltolla tuotetusta energiasta arvioidaan olevan peräisin uusiutuvia luonnonvaroja sisältävistä jätteistä ja puolet arvioidaan olevan peräisin uusiutumattomista luonnonvaroista. Vuonna 2017 Riihimäen kaupungin toimitiloissaan käyttämästä energiasta 42 % oli uusiutuvaa, 30 % uusiutumattomia luonnonvaroja sisältävien jätteiden poltosta saatua energiaa, 17 % fossiilista energiaa ja 11 % ydinenergiaa. Uusiutuvan energian osuus tulee vuodesta 2018 alkaen kasvamaan, koska uuden sähkösopimuksen mukaisesti kaupunki hankkii jatkossa uusiutuvaa sähköä.

- Tulevaisuudessa merkittävä päästövähennyspotentiaali on sähkön ja fossiilisten polttoaineiden sektoreilla. Rakennusten energiatehokkuutta parantamalla voidaan vähentää lämmitysenergian kulutusta. Uusien energiatehokkaampien laitteiden avulla voidaan vähentää sähkönkulutusta (esim. LED-valaistuksen valtavirtaistuminen). Valtakunnallisella tasolla sähköntuotannon päästöt laskevat. Päästöjen vähentämisen potentiaalia on myös öljylämmityksestä luopumisessa, sekä teollisuuden ja työkoneiden polttoaineenkulutuksen vähentämisessä. Liikenteessä on merkittävä päästövähennyspotentiaali, mutta silti liikennepäästöt muodostavat todennäköisesti merkittävän osan vuoden 2030 päästöistä. Jätehuollossa päästöjä voidaan vähentää kehittämällä jätteenlajittelua ja -käsittelyä. Myös orgaanisen jätteen kaatopaikkakiellon vaikutukset näkyvät pitkällä aikavälillä laskevina kaatopaikkapäästöinä. Hiilineutraaliutta tavoitellessa jäljelle jääviä päästöjä voidaan kompensoida tuuli- ja aurinkosähkön tuotannolla.

- Riihimäen kaupunkirakenne on tiivis ja eheä. Riihimäen asukastiheys vuonna 2017 oli 241 henkilöä maaneliökilometrillä. Tiheintä asutus on Pohjois-Peltosaaren alueella. Keskustapalveluiden alueella, alle kolmen kilometrin etäisyydellä rautatieasemasta asuu 91,5 % riihimäkeläisistä. Eheä kaupunkirakenne luo hyvät edellytykset kestävälle liikkumiselle ja liikenteen päästöjen vähentämiselle.

- Riihimäen materiaalihäviöt olivat viimeisimmässä laskennassa noin 230 000 t vuodessa eli 630 t vuorokaudessa. Tämä luku ei kuitenkaan anna oikeaa kuvaa tilanteesta, koska osa muiden kuntien kierrätettävien materiaalin poltosta Fortumin jätteenpolttolaitoksella kohdistuu Riihimäen materiaalihäviöksi eikä materiaalien lähtökunnille. Materiaalivirtojen tilastoinnissa on kehitettävää paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Yhtä henkilöä kohden materiaalihäviöt olivat lähes 8 000 kg vuodessa eli 22 kg vuorokaudessa. Kaatopaikoille päätyvän materiaalin määrä asukasta kohden oli 860 kg/a, mikä on keskimääräistä tasoa. Riihimäen materiaalihäviöitä voidaan pienentää tehokkaimmin vähentämällä kaatopaikoille päätyvän maa-aineksen määrää ja hyödyntämällä niitä entistä tehokkaammin, mm. kehittämällä varastointia ja jatkojalostusta erillisillä maa-ainesasemilla. Vaikka jätelain mukaan vastuu ylijäämämaista on kiinteistönomistajilla eikä kunnilla, kunnilla on kuitenkin kaavoitusmonopoli ja siten myös pitkälti ratkaisun avaimet ongelmaan. Tiedonkeruu- ja raportointimenetelmien kehittäminen on tärkeää, jotta saadaan oikeampi kuva Riihimäen materiaalihäviöistä.

- Riihimäen ekologinen jalanjälki oli Suomen ympäristökeskuksen laskennan mukaan 6,5 globaalihehtaaria asukasta kohden vuonna 2010. Globaalisti kestävä taso olisi 1,8 gha/as. Aiemmassa Kuntajälki –hankkeessa laskettu Riihimäen ekologinen jalanjälki oli vuoden 2007 tietojen perusteella hankekuntien pienin, eli 5,43 gha/as. Tulokseen vaikuttaa käytetyn laskentamenetelmän lisäksi lähtötietojen tarkkuus. Ekologisen jalanjäljen kokoon voidaan vaikuttaa muun muassa muuttamalla ruokavaliota kasvispainotteisempaan suuntaan, vähentämällä energiankäyttöä asumisessa, vähentämällä auto- ja lentomatkustusta sekä vähentämällä muuta luonnonvarojen kulutusta.
- Syksyllä 2017 toteutetussa kuntalaiskyselyssä 91 % vastanneista kertoi haluavansa itse olla kantamassa vastuuta ympäristöstä omalla toiminnallaan (N=710). Vuoden 2017 lopussa Riihimäellä oli yhteensä 236 hehtaaria luonnonsuojelualueita ja suojeltuja luontotyyppejä. Tämä on 2 % maapinta-alasta.

- Riihimäen ympäristön tilaa, eli ilmanlaatua, vesien tilaa, melutilannetta sekä luonnon monimuotoisuutta seurataan säännöllisesti. Ilmanlaatu Riihimäellä on pääsääntöisesti hyvää. Järvistä Hirvijärven ja Suolijärven vedenlaatu on erinomaista, Paalijärven ja siihen laskevan Vähäjärven tilanne on heikompi. Myös Vantaanjoen vedenlaatua seurataan säännöllisesti. Vesien suojelemiseksi tarvitaan aktiivisia toimenpiteitä, jotta vesien hyvä ekologinen tila saavutetaan. Riihimäellä melulle altistuvien asukkaiden määrät ovat väkilukuun suhteutettuna selvästi pienemmät kuin suuremmissa kaupungeissa. Lukuun ottamatta junaliikenteen yöaikaista melua ja joitakin yksittäisiä alueita, ympäristömelu ei ole Riihimäellä kokonaisuutena kovin suuri ongelma.